

Zenei szemle.

Ennek a hónapnak nem volt annyi jelentős zenei eseménye, mint az előzőnek. Az Operaház működéséből egy bemutatóról és egy felújításról szólunk, a filharmóniai hangversenyeken új szimfóniát hallottunk s két csodagyermek bemutatkozásának voltunk tanúi, végül egy új miséről számolunk be.

Az *Operaház* hagyományaihoz híven, karácsony hetében gyermekeknek való előadást tartott, melyen *Kéméndy Jenő* szövegére *Máder Rezső* zenéjével ellátott *Bűvös bábú* című egyfelvonásos mesejátékot mutattak be. A színházban sok gyermek volt. Gondtalan, derűs, vidám, jókedvű közönség. Máskor ilyen délutáni előadáson csengett a nézőtér az apróságok önfeléd kacagásától. Most — egy sem nevetett.

A *Walkür Márkus László* új rendezésében és diszleteivel került színre. Rendezői nagy sikereit megtette. Wagner hatalmas zenei fal-festményének, a *Niebelung gyűrüjének* második részét, a *Walkürt* minden részletében úgy állította elélnk, mint stílusos illusztrációt a wagneri zenekarhoz. Az előadás olyan volt, mint egy zengő Tiepolo vagy Lotz-freskó. A szereplők a régiek, *Gábor József* kivételével, aki *Siegmundot* először énekelte. Csaknem tönkretette az előadást. Gábornak öt tűrhető hangja van. Ezzel Wagner-szerepre vállalkozni — mérészség.

A hatodik filharmóniai hangversenyen a tizenötéves *Szentgyörgyi László*, Hubay művészképzőjének növendéke, Ernst fizs-moll hegedűversenyével mutatkozott be. A zenei csodagyermek ma már nem olyan érdekes zenei jelenség, mint ezelőtt volt. Eszünkbe jut a meghatározás, hogy csak az művész, aki magából vagy magán keresztül valami újat tud mondani. Már pedig ma egy tizenöt-tizenhat éves gyermek aligha mondhat újat számunkra. Mégis el kell fogadnunk zenerendszerünkben

a csodagyermek-kultuszt, ha nem is mint művészetet, hanem mint művészedhez vezető utat, mint megcsodálandó külsőséget. Ezek a gyermekek hangszerükön technikailag annyit tudnak, hogy a közönséget könnyen elkápráztatják. De ne feledjük el, hogy a legügyesebb hangszerjátzóból sem lesz mindig „bűvös lélek” (Horatius): művész. A kis *Szentgyörgyi* muzsikalitása és technikai készsége rendkívüli. Nagy jövője lehet.

Az első rendkívüli filharmóniai hangversenyen egy másik csodagyermek aratott nagy sikert: *Machula Tibor*, Gordonka a hangszere, *Schiffer* a tanárja. A esellő a legkényesebb vonóhangszer. Méretei teszik azzá. Elesodálkozik az ember, hogy így el tud rajta boldogulni a gyermekkéz. Haydn *D-dur* versenyművét, a híres gordonkaművészek kedvelt ópuszát, a kis *Machu*, a figyelemreméltó szépségekkel adta elő.

Ugyanezen a hangversenyen hatalmas méretű új szimfóniát hallottunk, *Zsolt Nándor*, a Zeneművészeti Főiskola hegedűprofesszora írta, akit mint szerzőt csillogó, ötletes hegedűszerzeményeiből előnyösen ismertünk. Szimfóniájának sok a hibája, de sok az előnye is. Böbeszedű, nagyképű, általában több benne a *hangzás*, mint a lélek; de azért avatott toll munkája. Az első és negyedik tételben nagyszerű akarások forrnak, drámai hév és lüktető élet ömlik a hangszerekből. A scherzo zenekari ötletességeiben és a hangszerelés színeiben gyönyörködni lehet, — de a szív, a melegség még az adagio-ból is hiányzik. Nem kisebbtől, hanem buzditásul mondjuk, hogy ez a szimfónia: ígéret. Aki ilyet írt, milyen szépet fog akkor írni, amikor Scott-ot, Mahlert, Strausst és Csajkovszkit elfelejti és nem a fantáziájába, hanem a szívébe mártogatja a tollát!

Új mise. „A zenés mise — írja Schopenhauer — a legtisztább élvez-

zetet adja, mert az alig érhető latin szavak, a végtelenül ismétlődő halleluja, glória, eleison, amen stb. pusztá solfeggiókká lesznek, melyekben a zene, jellegét megőrizve, szabadon folyik és semmi sem korlátozza termézetében. Minden erejét zavartalanul fejtheti ki. A szöveg miatt nem kúszik a földön, hanem szabadon, magas szárnyalással szeráfként lebben tova.“

Az egyházi zeneművészet újabban mostoha gyermek nálunk. A hangverseny- és színpadi zenének csillogó sikere és anyagi vonzóereje mellett a templomok zeneköltészetét nagyon elhanyagolják. Hosszú éveken át alig hallunk új műről s azt is hamar elborítja a közöny. *Demény, Sugár, Koudela, Harmat* buzgó munkásai a templomok magasztosító muzsikájának. Újabban erős tehetségével *Clement Károly* állt be az egyházi szerzők értékes sorába. Clementet két operájáról (*Radda, Trilby*) ismerik, de három miséjéről alig tudnak. A legújabbat a karácsonyi ünnepek alatt hallottuk a Mátyás-templomban. Ez a *Nagy mise* négy szólóhangra, vegyeskarra, nagy zenekarra és orgonára készült. Vezérgondolata Máté evangéliumából való: „Jöjjetek el énhozzám mindnyájan ti, kik megfáradtatok.“ A *Kyrie*-ben a megfáradt ember sötét keservét az alt-szóló rajzolja meg, mely gondolat a vegyeskarra megy át. Jajongó szava megtölti az egész templomot. Az alt-szóló a kínlódo lélek imája, míg a mögötte sutogó ellenpont a lélek égő gyötrelme. A *Glóriában* a reménykedő lélek ragyogó erővel küldi az Úrhoz imáját. Majd bensőséggel irgalomért fohászkodik. A fohászt a basszus-szólótól a tenor-szóló veszi át, aztán az egész énekkar. A *preghierát* a magánénekesek egymás után szólaltatják meg, majd a vonósok széles lírája fejezi be. Az egymásra tornyosuló szólamokból sugárzó erővel emelkedik ki az Úr dicsőítése s a tétel az egymás fölé épített Amen-ekben hatalmas lendülettel végződik. A *Credóban* a megfáradt lélek megerősödve tesz vallomást hitéről. Az erős hit hangoszlopai emelkednek ki az énekés zenekar hatalmas akkordjaiból. Gyöttrő erővel sír végig az együttesen Krisztus szenvedésének fájdalma s a nagyszerű vértanúság fel-

lobbantja a lélekben a hit általi üdvözülés vágyát. A *Sanctus* újszerű és egyházzeneileg szokatlan, mert csak a tétel végén tör ki Istendicsőítésben, addig inkább vívódás az Úrral. A bevezető basszus-szólo misztikus színeivel a bűneinek bocsánataért esdő lélek reszkető aggodalma. A vezeklő ember félelme. Mintha az Úr arca rettentő szigorral fordult volna felé. A *Benedictusban* halk gyermekkar (nőikar) köszönti az Úr kegyelmét. Ezt a hangulatot a négy magánénekesek meleg, bensőséges imája emeli, mely a gyermekkar szelid színeiben vész el. Az *Agnusban* a megfáradt lelket felmagasztosító megnyugvás önti el.

Egyházi zeneművészetünk egyik dísze ez a magyar lélekkel, költői ízléssel és nagy tudással megírt kompozíció. *Papp Viktor.*

Színházi szemle.

Madách-première a Nemzeti Színházban! — a lefolyt hónapnak kétségtelenül legjelentősebb és legérdekesebb színházi eseménye ez. Budapesti közönségünk e nagy költőnek eddig csak főművét, *Az ember tragédiáját* ismeri, igaz, hogy ennek népszerűsége minden más magyar darabét felülmúlja. Most — a szerző halála után 61 esztendővel — színrekerült *Mózes* is. E darab *Az ember tragédiája* után legérettebb költői műve Madáchnak s többi drámai kísérleteinél felépítésében is különb. És mégis — alapjában véve nem színpadra termett mű, mert egészében inkább epikus elgondolású, mint drámai. Már maga a korbeli terjedelem is, amelyet fölöl, hihetetlenül nagy: Mózes életének különböző szakaszait mutatja be ifjúkorától egészen a százhuszéves hősenek haláláig. Igaz, hogy *Az ember tragédiájának* jeleneteli megévezredeken száguldanak keresztül, de e szakaszok mindenhol apró kis drámákká sűrűsödnek, míg *Mózes* az első felvonás kivételével sehol sem tud az epikusságtól megszabadulni.

E főhibán kívül kisebb zavaró motívumok is rontják a mű esztétikai hatását. Az alakok néha igenis tudatosan elemzik magukat, s kelle-tlenül elméletiben magyarázzák a darab fordulatait. Mózes karaktere